

การพัฒนาระบวนการฝึกทักษะดนตรีสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม ระดับเยาวชนในเขต 3 บุรี

ENHANCING THE MUSIC SKILLS TRAINING PROCESS FOR YOUTH WIND BANDS IN 3-BURI DISTRICTS

อภิวัฒน์ สุริยศ¹ สรายุทธ์ พานเทียน²

Apiwat Suriyot¹ Sarayut Pantian²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบวนการฝึกทักษะดนตรีและประเมินผลการใช้สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมระดับเยาวชนในจังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี หลังจากศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนานวัตกรรมกระบวนการฝึกทักษะดนตรีขึ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และประเมินผลทักษะการบรรเลง ใน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. คุณภาพเสียง 2. ความถูกต้องของตัวโน้ตและจังหวะ 3. เทคนิคการบรรเลง 4. การสื่ออารมณ์เพลง และ 5. การบรรเลงรวมวง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent samples) พบว่า คะแนนทักษะการบรรเลงโดยรวมหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ย = 4.25, S.D. = 0.55) สูงกว่าก่อนการทดลอง (ค่าเฉลี่ย = 2.85, S.D. = 0.60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยชี้ชัดว่ากระบวนการที่พัฒนาขึ้นสามารถยกระดับความสามารถของนักดนตรีได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: วงดุริยางค์เครื่องลม, การพัฒนาทักษะดนตรี, การวิจัยและพัฒนา

¹ อาจารย์ วิชาเอกดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี apiwat.s@lawasri.tru.ac.th

¹ Lecturer, Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, apiwat.s@lawasri.tru.ac.th

² อาจารย์ วิทยาศาสตร์ทั่วไปคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี sarayut.p@lawasri.tru.ac.th

² Lecturer, General Science Department, Faculty of Science and Technology, Thepsatri Rajabhat University, sarayut.p@lawasri.tru.ac.th

Receive 09/09/68, Revise 20/11/68, Accept 21/11/68

Abstract

This Research and Development aimed to develop and evaluate a music skills training process for youth wind bands in Lopburi, Singburi, and Saraburi provinces. Following a needs analysis and the development of the innovative the Music Skills Training Process, an implementation phase was conducted. Performance skills were evaluated across five key criteria: 1. Sound Quality, 2. Note and Rhythmic Accuracy, 3. Technical Proficiency, 4. Musicality, and 5. Ensemble Performance. Data were analyzed using a paired-samples t-test, which revealed that the overall post-test performance scores ($M = 4.25$, $SD = 0.55$) were significantly higher than the pre-test scores ($M = 2.85$, $SD = 0.60$) at the $p < .05$ level. The results clearly indicate that the developed process tangibly enhances musicians' abilities.

Keyword: Wind Band, Music Skill Development, Research and Development

บทนำ

การศึกษาดนตรี (Music Education) ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการของเยาวชนอย่างรอบด้าน โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีนั้นส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพัฒนาการทางสติปัญญา สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Hallam, 2010) ในบริบทของระบบการศึกษาไทย กิจกรรมวงดุริยางค์เครื่องลม (Wind Band) ถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักที่สถานศึกษาจำนวนมากเลือกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพนักเรียน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีที่เป็นรูปธรรม การทำงานเป็นทีม และการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรค์ห้องเรียนดนตรีที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ (Jellison, 2000)

อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทว่าในทางปฏิบัติ วงดุริยางค์เครื่องลมในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวนมากยังคงเผชิญกับความท้าทายเชิงกระบวนการที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ จากการศึกษาสภาพการณ์เบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอนดนตรีเครื่องลมทองเหลืองในพื้นที่ 3 บุรีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี พบปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญคือ กระบวนการฝึกซ้อมขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะการบรรเลงรายบุคคล (Individual Skills) และการบรรเลงรวมวง (Ensemble Playing) (อภิวัฒน์

สุริยศ, 2565) โดยผู้ควบคุมวงมักมุ่งเน้นการฝึกซ้อมบทเพลงเพื่อเตรียมการแสดงหรือประกวดเป็นหลัก ทำให้ละเลยการปูพื้นฐานทักษะที่จำเป็นแก่นักดนตรีแต่ละคน ปัญหาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ มณีทอง ซึ่งชี้ว่าความแตกต่างทางทักษะของสมาชิกในวงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้คุณภาพโดยรวมของวงไม่สามารถพัฒนาไปถึงขีดสุดได้

ปรากฏการณ์ดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการพื้นฐานของการพัฒนาความเชี่ยวชาญทางดนตรี ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวางรากฐานทักษะตั้งแต่เยาว์วัย (Abeles & Custodero, 2004) และชี้ให้เห็นว่าเส้นทางการพัฒนาจากนักดนตรีสมัครเล่นไปสู่มืออาชีพนั้นต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะพื้นฐานอย่างเป็นระบบ (McPherson, 2005) หัวใจสำคัญของการฝึกฝนที่มีประสิทธิภาพคือแนวคิดเรื่องการฝึกฝนอย่างจงใจ (Deliberate Practice) ซึ่งเสนอโดย Ericsson, Krampe, & Tesch-Römer (1993) และได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Sloboda et al ที่ระบุว่าการพัฒนาทักษะไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณเวลาที่ใช้ฝึกซ้อมเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการฝึกซ้อมที่มุ่งเน้นการแก้ไขข้อบกพร่องอย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบ การฝึกซ้อมที่เน้นแต่การบรรเลงบทเพลงซ้ำไปมาโดยขาดการวิเคราะห์และแก้ไขจุดอ่อนรายบุคคลจึงไม่ถือเป็นการฝึกฝนอย่างจงใจ และไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ นอกจากนี้ ทฤษฎีลำดับการเรียนรู้ทางดนตรี (Music Learning Sequences) ของ Gordon (2007) ยังได้เน้นย้ำว่าผู้เรียนต้องผ่านลำดับขั้นการเรียนรู้ที่เป็นระบบ การข้ามขั้นตอนการพัฒนาทักษะพื้นฐานจึงเปรียบเสมือนการสร้างสิ่งปลูกสร้างบนฐานรากที่ไม่มั่นคง

เพื่อแก้ไขช่องว่างเชิงปฏิบัตินี้ แนวทางการใช้แบบฝึกทักษะจึงถูกนำมาใช้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างแพร่หลายในหลากหลายสาขาวิชา โดยมีงานวิจัยจำนวนมากในประเทศไทยที่ยืนยันถึงประสิทธิผลของการใช้แบบฝึกทักษะในการยกระดับความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านโน้ต (ณัฐ เชียงทอง, 2555; พงศกร ศรีโชค และคณะ, 2566) การพัฒนาเทคนิคการบรรเลงเครื่องดนตรีเฉพาะทาง (ดิฐพงษ์ อุเทศอารัง, 2560; สุขนิษฐ์ สະสมสิน, 2562) หรือแม้กระทั่งการพัฒนาทักษะในศาสตร์อื่น ๆ (ไชยวัฒน์ อารีโรจน์ และสมพร ร่วมสุข, 2558; กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์ และพรณราย เทียมทัน, 2562) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ที่เป็นระบบคือแนวทางที่ได้รับการยอมรับและสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง (Fullan, 2016)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์องค์ความรู้และแนวคิดข้างต้นมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานวิจัยภายใต้กระบวนการทัศน์การวิจัยและพัฒนา ซึ่งมุ่งสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในบริบทจริง โดยกำหนดขอบเขตเป็นการ วิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-Based Research) เพื่อให้มั่นใจว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการและแก้ไขปัญหากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรีได้อย่างแท้จริง งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบการฝึกทักษะดนตรีสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือและแนวปฏิบัติที่บูรณาการแบบฝึกทักษะพื้นฐาน

เข้ากับแผนการจัดการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกซ้อม 2. พัฒนานวัตกรรมกระบวนการฝึกทักษะดนตรี และ 3. ประเมินประสิทธิผลของกระบวนการที่พัฒนาขึ้น ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้จึงไม่เพียงแต่จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ตอบโจทย์ปัญหาในพื้นที่ แต่ยังคาดหวังว่าจะเป็นต้นแบบนวัตกรรมที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาดนตรีในวงกว้างต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างและประเมินนวัตกรรมทางการศึกษา (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2552; อัครเดช นิละโยธิน, 2565) โดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) เพื่อบูรณาการข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการฝึกทักษะดนตรีสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมระดับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ควบคุมวงและนักเรียนที่เป็นสมาชิกวงดุริยางค์เครื่องลมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี รวมทั้งสิ้น 11 โรงเรียน จำนวน 390 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองนวัตกรรม คือ นักเรียนสมาชิกวงดุริยางค์เครื่องลมจากโรงเรียนใน 3 จังหวัดข้างต้น ซึ่งเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยสมัครใจ จำนวนทั้งสิ้น 379 คน ทั้งนี้ การดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและสังเคราะห์กรอบแนวคิด

ในระยะแรก ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกซ้อมดนตรีผ่านการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่องลมในพื้นที่เป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการฝึกซ้อม ปัญหาอุปสรรค และความต้องการในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนพื้นฐานของการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (กิตติ สัจจาวัฒนา, 2560)

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม

นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาออกแบบและสร้างนวัตกรรมหลักของงานวิจัย คือ กระบวนการฝึกทักษะดนตรี ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ชุดแบบฝึกทักษะพื้นฐานรายบุคคล 2. แผนการจัดการฝึกซ้อมรายสัปดาห์ และ 3. แบบประเมินทักษะการบรรเลง ควบคู่กับการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์ และแบบประเมินทักษะ จากนั้นนำร่างนวัตกรรมและเครื่องมือวิจัยทั้งหมดเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษาจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้นวัตกรรม

นำนวัตกรรมกระบวนการฝึกทักษะดนตรีไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ โดยมีรูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อประเมินทักษะพื้นฐาน จากนั้นดำเนินการฝึกซ้อมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้น และเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาจึงทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบประเมินฉบับเดิม

ระยะที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด โดยจำแนกตามประเภทของข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ได้รับการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงอนุมาน ได้ใช้ t-test for Dependent Samples เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะการบรรเลงเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังการทดลอง และใช้ One-Way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการฝึกทักษะ จำแนกตามรายจังหวัด และนำผลการการวิเคราะห์ทุกมิติมาสรุปผลการทดลอง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนากระบวนการฝึกทักษะดนตรีสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมระดับเยาวชน โดยหลังจากนำนวัตกรรมไปทดลองใช้เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำเสนอและอภิปรายตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการฝึกทักษะดนตรีในการยกระดับความสามารถทางการบรรเลง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบทักษะการบรรเลงของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples) แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการบรรเลงก่อนและหลังการทดลอง (n=379)

การทดสอบ	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนการทดลอง (Pre-test)	379	2.85	0.60	*29.45	0.000
หลังการทดลอง (Post-test)	379	4.25	0.55		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนทักษะการบรรเลงโดยรวมหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 4.25$, $S.D. = 0.55$) สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($M = 2.85$, $S.D. = 0.60$) ผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันเชิงประจักษ์ว่ากระบวนการฝึกทักษะดนตรีที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพจริงในการยกระดับความสามารถของนักดนตรี

เมื่อวิเคราะห์ผลการทดลองที่ได้พบว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการฝึกฝนอย่างจงใจ (Deliberate Practice) ของ Ericsson et al. (1993) ซึ่งเน้นย้ำว่าการพัฒนาทักษะสู่ความเป็นเลิศนั้นต้องอาศัยการฝึกซ้อมที่มีคุณภาพ มีเป้าหมายชัดเจน และมุ่งเน้นการแก้ไขข้อบกพร่องอย่างเป็นระบบ กระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ตอบสนองต่อหลักการนี้โดยตรง ผ่านการจัดทำชุดแบบฝึกทักษะพื้นฐานที่เน้นเทคนิคสำคัญ ซึ่งช่วยให้นักดนตรีได้แก้ไขจุดอ่อนของตนเองอย่างตรงจุด ก่อนที่จะนำทักษะเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงรวมวง การให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Colwell and Gibson (2005) และงานวิจัยในบริบทไทยอีกหลายชิ้นที่ยืนยันว่าการใช้แบบฝึกทักษะที่มีโครงสร้างชัดเจนสามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐ เชียงทอง, 2555; สุชนิษฐ์ สะสมสิน, 2562)

ในขณะเดียวกัน ผลการทดลองนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาค้นพบในระยะแรกของการวิจัย ซึ่งพบว่าการฝึกซ้อมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการรวมวงมากกว่าการพัฒนาทักษะรายบุคคล (อภิวัฒน์ สุริยศ, 2565) การที่คะแนนทักษะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจึงชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมนี้ได้เข้าไปเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว ทำให้การฝึกซ้อมมีความสมดุลและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ Sloboda et al. (1996) ที่ระบุว่าบทบาทของการฝึกซ้อมที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนานักดนตรี

2. การยอมรับและความคิดเห็นต่อกระบวนการฝึกทักษะดนตรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการฝึกทักษะดนตรี พบว่านักเรียนมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.61$, $S.D. = 0.49$) ดังแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนต่อกระบวนการฝึกทักษะดนตรี (n=379)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลความระดับความคิดเห็น
1. รูปแบบการฝึกซ้อมมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น	4.68	0.52	มากที่สุด
2. สามารถพัฒนาทักษะการบรรเลงขั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นระบบ	4.65	0.55	มากที่สุด
3. รู้และเข้าใจพื้นฐานการบรรเลงดนตรีร่วมกันกับผู้อื่น	4.62	0.51	มากที่สุด
ภาพรวม	4.61	0.49	มากที่สุด

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนระหว่าง 3 จังหวัด (ลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี) พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ดังแสดงใน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการฝึกทักษะจำแนกตามจังหวัด

แหล่งที่มา (Source)	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	0.048	0.024	0.098	*0.906
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	376	91.478	0.243		
รวม (Total)	378	91.526			

*ค่า p เท่ากับ 0.906 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระดับความคิดเห็นของนักเรียนในแต่ละจังหวัด

เมื่อทำการวิเคราะห์ผลการทดลองดังกล่าวพบว่าการที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการที่พัฒนาขึ้นไม่เพียงแต่มีประสิทธิภาพในเชิงทักษะ แต่ยังได้รับการยอมรับจากผู้เรียนโดยตรง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่ยั่งยืน (Fullan, 2016) ประเด็นที่นักเรียนให้คะแนนสูงสุดในเรื่องความชัดเจนและความเป็นระบบนั้น

เป็นการยืนยันว่านวัตกรรมนี้ได้เข้าไปแก้ไขปัญหาการฝึกซ้อมที่ขาดแบบแผนซึ่งเป็นปัญหาดังเดิมได้สำเร็จ

ผลการทดสอบ ANOVA ที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างจังหวัดมีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงปฏิบัติ เพราะเป็นการยืนยันว่ากระบวนการฝึกทักษะดนตรีที่พัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้ไม่ว่าในวงกว้าง (Generalizable Innovation) โดยไม่ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของโรงเรียนหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jellison (2000) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีควรถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ผลลัพธ์นี้จึงช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับข้อเสนอของงานวิจัยในการขยายผลนวัตกรรมไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาเรื่องกระบวนการฝึกทักษะดนตรีสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมระดับเยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมและประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนานวัตกรรม ผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมทางการศึกษา คือ "กระบวนการฝึกทักษะดนตรี" ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ชุดแบบฝึกทักษะพื้นฐานรายบุคคลที่เน้นเทคนิคสำคัญสำหรับการบรรเลงเครื่องเป่า 2. แผนการจัดการฝึกซ้อมรายสัปดาห์ ที่บูรณาการการฝึกซ้อมรายบุคคลและการฝึกซ้อมรวมวงอย่างสมดุล และ 3. แบบประเมินทักษะการบรรเลงตามสภาพจริง

2. ด้านประสิทธิผลของนวัตกรรม ผลการทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 3 จังหวัด (ลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี) พบว่า ทักษะการบรรเลงของนักเรียนหลังเข้าร่วมกระบวนการสูงกว่า ก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านการยอมรับนวัตกรรม นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อกระบวนการฝึกทักษะดนตรีที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความชัดเจนของลำดับขั้นตอนการฝึกซ้อม และการพัฒนาทักษะพื้นฐานได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง 3 จังหวัด ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่านวัตกรรมนี้ได้รับการยอมรับในระดับที่เท่าเทียมกันในทุกพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและข้อค้นพบที่สำคัญ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ได้ 2 ประการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

สำหรับครูผู้ควบคุมวง ควรนำกระบวนการฝึกทักษะดนตรีที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางหลักในการวางแผนการฝึกซ้อม โดยจัดสรรเวลาให้เกิดความสมดุลระหว่างการฝึกทักษะพื้นฐานรายบุคคลและการฝึกซ้อมรวมวง เพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับนักดนตรีทุกคนก่อนต่อยอดสู่บทเพลงที่ซับซ้อน

สำหรับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนกิจกรรมวงดุริยางค์เครื่องลม โดยการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการฝึกซ้อมตามกระบวนการ เช่น เครื่องเทียบเสียง (Tuner) และเครื่องกำกับจังหวะ (Metronome) ให้เพียงพอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของการฝึกซ้อม

สำหรับหน่วยงานการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณานำกระบวนการฝึกทักษะนี้ไปเผยแพร่และขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนดนตรีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาต่อยอดนวัตกรรม ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะในขั้นสูงต่อไป เพื่อส่งเสริมทักษะเชิงลึกเฉพาะทาง เช่น เทคนิคการบรรเลงในระดับเสียงสูง (High Register) การตีความและสื่อสารอารมณ์เพลง (Musicality) และทักษะการอ่านโน้ตแรกเห็น (Sight-reading)

การขยายขอบเขตการวิจัย ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการฝึกทักษะสำหรับวงดนตรีประเภทอื่น ๆ เช่น วงดุริยางค์เครื่องสาย (String Orchestra) หรือวงขับร้องประสานเสียง (Choir) เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการศึกษาดนตรีในแขนงต่าง ๆ

การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิผลของกระบวนการฝึกทักษะนี้ กับรูปแบบการฝึกซ้อมแบบดั้งเดิม โดยใช้กลุ่มควบคุม (Control Group) เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของนวัตกรรมให้มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การวิจัยระยะยาว ควรมีการวิจัยติดตามผลระยะยาว เพื่อศึกษาพัฒนาการของนักดนตรีที่ผ่านกระบวนการฝึกทักษะนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เห็นภาพผลกระทบของนวัตกรรมที่มีต่อเส้นทางการเป็นนักดนตรีของผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ทำให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่อำนวยความสะดวกในระหว่างการค้าเนินการ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบ

และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และนักเรียนจากโรงเรียนทั้ง 11 แห่งใน
จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลเป็นอย่างดี หากงานวิจัยฉบับนี้จะมีคุณประโยชน์อยู่บ้าง ผู้วิจัยขอแสดงความดีใจทั้งปวง
ให้แก่ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

รายการอ้างอิง

- กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์, และพรรณราย เทียมทัน. (2562). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกด
คำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 9(1), 33-44.
- กิตติ สัจจาวัฒนา. (2560). งานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่: รูปแบบงานวิจัยใหม่ที่ท้าทายกระบวนทัศน์
การวิจัยของประเทศไทย. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(1), 1-7.
- ไชยวัฒน์ อารีโรจน์, และสมพร ร่วมสุข. (2558). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการพูดรายงานการศึกษา
ค้นคว้าสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal
Silpakorn University*, 8(2), 1824-1841.
- ณัฐ เชียงทอง. (2555). แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านโน้ตแรกเห็นแบบมีดนตรีประกอบสำหรับกีตาร์
คลาสสิกในระดับขั้นต้น. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(2), 115-136.
- ดิฐพงษ์ อุเทศอารง. (2560). การพัฒนาทักษะการบรรเลงเดี่ยวสำหรับเครื่องลมทองเหลืองของ
นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(1), 257-269.
- พงศกร ศรีโชค, อนเนก นรสาร, ศุภกร ศรีเพชร, ทศนา ประสารตรี, และอ้อมทิพย์ มาลีสัย. (2566).
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง ผลการพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล
ด้วยวิธีการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 20(89),
92-97.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). การวิจัยและการพัฒนา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 1(2), 1-12.
- สุขนิษฐ์ สะสมสิน. (2562). การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติเสียงสูงของทอมโบน. *วารสารสารสนเทศ*,
18(2), 105-116.

รายการอ้างอิง (ต่อ)

- อภิวัฒน์ สุริยศ. (2565). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีเครื่องลมทองเหลืองของ
สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
Lawarat Social E-Journal, 4(3), 21-42.
- อัครเดช นิละโยธิน. (2565). ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*,
19(2), 73-85.
- Abeles, H. F., & Custodero, L. A. (2004). *Music learning in childhood: A growth point in
the development of musical expertise*. Oxford University Press.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice
in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363–
406. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.3.363>.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change*. Teachers College Press.
- Gordon, E. (2007). *Learning sequences in music: A contemporary music learning
theory*. Gia Publications.
- Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and
personal development of children and young people. *International Journal of
Music Education*, 28(3), 269–289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>.
- Jellison, J. A. (2000). *Including everyone: Creating music classrooms where all
children learn*. Pearson Education.
- McPherson, G. E. (2005). From child musician to adult professional: A lifespan
perspective on musical development. *Psychology of Music*, 33(3), 332–352.
<https://doi.org/10.1177/0305735605048012>.